

Markowska, Małgorzata

"Ochrona środowiska", Leonard Indeka,
Zbigniew Karaczun, Warszawa 1996 :
[recenzja]

Studia Teologiczne 15, 382-383

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Leonard Indeka, Zbigniew Karaczun, *Ochrona środowiska*, Warszawa 1996, ss. 431.

Ciągle jeszcze zbyt mała jest nasza świadomość skutków oddziaływania na przyrodę przez człowieka i dopiero w ostatnich dziesięcioleciach próbuje się scharakteryzować coraz trudniejsze problemy ludzkości. Człowiek ingeruje w procesy przyrodnicze co wywołuje nieodwracalne zmiany w otoczeniu niego samego i całej naszej Niebieskiej Planety. Mieści się w nich wyczerpywanie zasobów naturalnych i zatrucie środowiska naturalnego człowieka. Dopiero teraz, po tysiącach lat czynienia sobie Ziemi poddaną, człowiek zatrzymuje się i zastanawia nad poszukiwaniem wyjścia z sieci skutków po błędach przodków i nam współczesnych.

Jednym z owoców naszego poszukiwania jest niewątpliwie książka napisana przez Zbigniewa Karaczuna i Leonarda Indekę pod tytułem *Ochrona środowiska*, wydana w Warszawie w 1996 roku przez Agencję Wydawniczą Aries. Moją uwagę w księgarni przyciągnęła objętość (430 stron) w stylizowanej impresjonistycznej okładce.

Autorzy pisali tę książkę przekonani o wyzwaniach jakie stają współcześnie przed ochroną środowiska w obliczu jego zniszczenia, które dotyka nas wszystkich. Już na wstępie zwraca się uwagę na to, jak wiele zależy od polityków i menadżerów. Treść książki podzielona jest na 7 głównych rozdziałów, które z kolei dzielą się na drobniejsze, bardziej szczegółowe zagadnienia.

Na wstępie autorzy zajęli się przyrodniczymi podstawami ochrony środowiska i wprowadzając czytelnika w tajniki współczesnej sozologii w zakresie jej przedmiotu zajmują się skrótowo acz rzetelnie podstawami ekologii i ochrony środowiska. Wyjaśnione tu zostają ważniejsze pojęcia ekologiczne, obieg materii i energii w przyrodzie. Zostaje wstępnie przedstawiony problem: „człowiek a środowisko”.

Po tym fachowym wstępie zostają omówione problemy degradacji i ochrony zasobów naturalnych. Wszyscy zdajemy sobie sprawę z tego jak niezbędnym składnikiem dla wszystkich żywych organizmów jest woda. Niestety w naszym kraju często spotykamy się z przejawami złego zagospodarowania wód i ich nadmiernego zanieczyszczenia. Również powietrze stanowi czynnik niezbędny. Choć jest składnikiem odnawialnym w naturalnych warunkach to nie uniknie wpływu jaki wywiera nań intensywne zużycie przez przemysł i stale rosnącą populację ludzką i masowe niszczenie lasów. Jako szczególnie zagrożony element biosfery przedstawiona zostaje gleba, która pełni rolę pomostu między przyrodą ożywioną i nie. Uznaje się ją za zasób nieodnawialny.

Pewnie nie każdy jest świadomy, że rolnicza działalność człowieka od początków swojej historii wiązała się z destrukcją środowiska. Te „niebezpieczne związki” stawały się coraz niebezpieczniejsze wraz ze wzrostem liczby ludności, zastosowaniem pestycydów, nawozów sztucznych, azotanów i azotynów czy metali ciężkich. Konieczne jest zatem uświadamianie rolników w zagadnieniach rolnictwa uprzemysłowionego, gdzie zakłada się doskonalenie chemicznych i technicznych środków produkcji a także produkcji hodowlanej, który jest możliwy (niestety) dzięki większemu zużyciu energii. Skutkiem postępu technicznego minionych dziesięcioleci jest kryzys rolnictwa. Autorzy poruszają na tym tle zagadnienia kontrowersyjnych metod

inżynierii genetycznej i energii atomowej oraz biotechnologii, które stanowią najpoważniejsze zagrożenia ekologiczne. Na pocieszenie serwują nam 14 zasad koncepcji rolnictwa ekologicznego, którego zakres pojęciowy wykracza poza relacje rolnictwo-środowisko. Zaliczamy tu zagadnienia społeczne, ekonomiczne, etyczne i inne.

Wiemy chyba wszyscy jak niebanalny wpływ rolnictwo ma na zdrowie konsumujących plony upraw. Tym równie szczegółowo zajęli się nasi autorzy, poświęcając rozdział swojego podręcznika cywilizacyjnym zagrożeniom takim jak zanieczyszczenie żywności, hałas tudzież palenie tytoniu.

Dzisiejszymi czasy bardzo trudno jest nam bez wynalazku Fenicjan, tak też od pieniądza uzależniona jest skuteczność ochrony środowiska. Badane są przez ekonomistów postawy konsumenckie, zmiany preferencji społecznych, gotowości ponoszenia kosztów w związku z ekologią. Poddane są też wycenie i estymacji poszczególne efekty zanieczyszczeń co wyraża się również w jednostkach pieniężnych.

Autorzy podkreślają też prawdziwość tezy „*zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego świadczy o tym, że podstawowe systemy polityczno-ekonomiczne: kapitalistyczny i socjalistyczny, nie brały pod uwagę ograniczonej wydolności kapitału przyrodniczego. W rezultacie żaden z nich nie wytworzył środków, które przystosowałyby operacje ekonomiczne do wymogów środowiska*”.

Z problemami ekonomicznymi wiąże się prawo ochrony przyrody, które zostało tutaj ukazane od historii prawa ochrony środowiska w Polsce, i przez systemy i indywidualne formy ochrony, kontrolę i ocenę, do współczesnej współpracy międzynarodowej.

Problemy ekologii i ochrony środowiska podejmowane są w przekonaniu, iż Ziemia stanowi dobro wspólne wszystkich państw. Doskonale pamiętam historię awarii w Czarnobylu i jej skutki w Polsce i innych krajach. Niszczenie środowiska w jednym państwie wpływa na środowisko innych. Stworzenie odpowiedniej międzynarodowej polityki ochrony środowiska umożliwi wdrożenie skutecznych programów ekologicznych. Do zagadnień politycznej strategii sozologii nawiązuje ostatni rozdział. Możemy tu przeczytać o światowej działalności polityki ekologicznej jak i postawie polityków w Polsce. Ochrona prawna środowiska przyrodniczego zapewni Polsce bezpieczny rozwój gospodarczy. Należy globalnie oddziaływać na przyrodę zachowawczo, by przeciwdziałać destrukcyjnym przekształceniom antropogennym.

Zakres problematyki ochrony środowiska stale wzrasta. Jak wszystko w nauce, szczególnie tak szybko rozwijającej się jak sozologia. Na dzień dzisiejszy uważam, że *Ochrona środowiska* jest najbardziej wyczerpującym podręcznikiem, który ukazał się na polskim rynku w ubiegłym roku. Szczególnie polecałaby ją humanistom, politykom i ekonomistom, stanowi bowiem syntezę poglądów, zagadnień dotyczących sozologii. Logiczny podział tematyczny zagadnień, ułożonych jasno, czytelnie, kolejno wynikających z siebie ułatwia przyswajanie zawartości treściowej, ponieważ czytamy ją jak beletrystykę.

Wszyscy jesteśmy odpowiedzialni za przyszłość naszej planety. Wszyscy powinniśmy dbać o wzrost świadomości w kwestiach ekologicznych. Książkę panów Karaczuna i Indeki wpisałabym na listę lektur uczniów i studentów a także urzędników administracji państwowej.

Małgorzata Markowska